

УДК [378.147+371.134] : 796.412

Самсутіна Н.М.

ВПРОВАДЖЕННЯ СПЕЦКУРСУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У статті розкрито "поняття професійні функціональні компетентності майбутніх учителів фізичної культури", розкрито зміст спецкурсу "Особливості проведення уроків гімнастики" як педагогічної умови формування професійних функціональних компетентностей майбутніх учителів фізичної культури.

Ключові слова: майбутні учителі фізичної культури, професійні функції, професійні функціональні компетентності, спецкурс.

Постановка проблеми. Сучасний низький рівень здоров'я школярів в Україні підвищив вимоги суспільства до якості підготовки майбутніх учителів фізичної культури, які мають високий рівень сформованості професійних функціональних компетентностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним з аспектів фахової підготовки майбутніх учителів фізичної культури є формування знань, умінь та навичок, необхідних для виконання основних професійних функцій.

Спираючись на теоретичний аналіз літератури з фізичної культури (Т.Ю. Круцевич [2], Ж.К. Холодов [3], Б.М. Шиян [4]) та власний досвід педагогічної діяльності, нами визначено, що специфіка професійної діяльності учителя фізичної культури виявляється у застосуванні знань, умінь та навичок, необхідних для виконання таких основних загальнопедагогічних професійних функцій, як навчальної, виховної, організаційної, розвивальної, планувальної, контрольної, комунікативної та дослідницької.

Зважаючи на власний викладацький досвід, нами визначено специфічні професійні функції учителя фізичної культури, саме: функцію допомоги і страхівки при виконанні учнями фізичних вправ, здоров'язбережувальну, профілактичну та суддівську.

На підставі власного досвіду викладацької діяльності поняття "професійні функціональні компетентності майбутніх учителів фізичної культури" визначено нами як інтегративні характеристики особистісних і професійних якостей студентів вищих навчальних закладів, які дозволяють їм реалізовувати загальнопедагогічні та специфічні функції вчителя фізичної культури у майбутній педагогічній діяльності у загальноосвітньому навчальному закладі.

Формулювання мети роботи. Метою нашого дослідження є визначення змісту спецкурсу "Особливості проведення уроків гімнастики" для майбутніх учителів фізичної культури як педагогічної умови формування їх професійних функціональних компетентностей у процесі фахової підготовки.

Постановка завдань: визначити мету, завдання та зміст спецкурсу "Особливості проведення уроків гімнастики".

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з педагогічних умов формування професійних функціональних компетентностей є впровадження спецкурсу "Особливості проведення уроків гімнастики", яка дозволяла майбутнім учителям фізичної культури ґрунтовно оволодіти знаннями з методики проведення уроків гімнастики, сформувати та розвинути у студентів спеціальні навички учителя фізичної культури, що сприяло їх підготовці до виконання загальнопедагогічних та специфічних функцій учителя фізичної культури у майбутній професійній діяльності.

Спецкурс "Особливості проведення уроків гімнастики" входить до варіативної (вибіркової) частини циклу навчального плану підготовки бакалавра за напрямом: 6.010201 "Фізичне виховання"

Спецкурс "Особливості проведення уроків гімнастики" [1] має безпосередній зв'язок з такими навчальними дисциплінами, як: "Теорія та методика викладання гімнастики", "Теорія та методика фізичного виховання", "Педагогіка".

Метою спецкурсу є ознайомлення студентів з особливостями проведення уроків гімнастики в школі, озброєння студентів глибокими знаннями з основ методики побудови та проведення уроків гімнастики, а також теоретичними знаннями, практичними навичками та вміннями, необхідними для викладання різноманітних видів гімнастики в школі.

Завданнями спецкурсу "Особливості проведення уроків гімнастики" є формування знань про урок як основну форму організації навчального процесу з гімнастики; формування знань про загальні методичні положення до проведення уроків гімнастики; формування знань про особливості проведення окремих частин уроку гімнастики; формування знань про методику та критерії оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках гімнастики; формування знань про методику попередження травматизму на уроках гімнастики; формування знань про методику страховки та самостраховки; формування знань про методи навчання прийомів страхування; формування знань про особливості методики навчання гімнастичним вправам; формування знань про методику проведення окремих частин уроку гімнастики; формування знань про методику складання навчально-методичної документації до уроків гімнастики.

Згідно з вимогами, які розроблено нами за підсумками вивчення спецкурсу "Особливості проведення уроків гімнастики", студент має:

- знати техніку гімнастичних вправ; види оздоровчих видів гімнастики; методику складання плану-конспекту уроку гімнастики; методику розвитку рухових здібностей учнів засобами гімнастики; методику програмованого навчання гімнастичних вправ; методику виявлення і ліквідації помилок у виконанні гімнастичних вправ; методику проведення уроку гімнастики в школі; методику оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках гімнастики;

- уміти проводити окремі частини уроку гімнастики; проводити урок гімнастики; аналізувати педагогічний процес; планувати, програмувати навчально-тренувальний процес; організувати різні гімнастичні заходи; виконувати акробатичні вправи та вправи на снарядах; застосовувати основні методи і засоби під час навчання гімнастичних вправ; планувати навчально-тренувальну роботу в секціях зі спортивної гімнастики; швидко засвоювати, опрацювати і представляти в зручній формі інформацію; проводити агітаційну роботу (лекції, показові виступи).

Програма спецкурсу "Особливості проведення уроків гімнастики" складається з IV навчальних модулів: I. Урок як основна форма організації навчального процесу з гімнастики. II. Попередження травматизму на уроках гімнастики. III. Особливості методики навчання гімнастичним елементам. IV. Методика проведення окремих частин уроку гімнастики.

Зміст I модулю розкривають такі теми: "Урок – основна форма організації навчального процесу з гімнастики в школі", "Загальні методичні положення до проведення уроків гімнастики", "Особливості проведення окремих частин уроку гімнастики", "Методика та критерії оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках гімнастики". Теми I модулю дисципліни розкривають питання: урок гімнастики як основна форма організації навчального процесу; переваги урочної форми занять; загальні вимоги до проведення уроків гімнастики; основні завдання уроку гімнастики; характеристика інших форм занять гімнастикою; загальні методичні положення до проведення уроків гімнастики; визначення цілей навчання; вибір засобів; дозування вправ; умови розподілення навантаження на уроках гімнастики; щільність уроку: загальна та моторна; причини зниження загальної щільності уроку гімнастики; вимоги до учнів; зацікавленість учнів до уроків гімнастики; особливості проведення окремих частин уроку гімнастики; загальні завдання, вибір засобів, чергування вправ та загальні вимоги до проведення окремих частин уроку гімнастики; методика проведення підготовчої, основної та заключної частин уроку гімнастики; методика та критерії оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках гімнастики; складання навчальної документації; конспект уроку гімнастики; методика складання конспекту уроку; контингент тих, хто займається, місце проведення уроку та його обладнання, визначення теми уроку, формулювання завдань уроку, визначення форми уроку, структури уроку, змісту уроку, організаційно-методичні вказівки.

Зміст II модулю розкривають теми: "Причини травматизму та способи його попередження", "Вимоги до місць проведення занять", "Страховка, самостраховка. Методи навчання прийомів страхування". Теми II модулю дисципліни розкривають питання: причини травматизму та способи його попередження на уроках гімнастики; особливості травматизму в окремих видах багатоборства та його попередження; лікарський контроль та самоконтроль у профілактиці травматизму на уроках гімнастики; вимоги до місць проведення занять; гімнастичні зали та гігієнічні вимоги до їх експлуатації; вимоги до експлуатації гімнастичних приладів та інвентарю; правила експлуатації гімнастичних залів та обладнання; страховка, самостраховка; основні прийоми страховки і допомоги; методи навчання прийомів страхування.

Зміст III модулю розкривають теми: "Удосконалення навичок проведення ЗРВ", "Удосконалення навичок проведення стройових вправ", "Удосконалення навичок навчання акробатичних та вільних вправ", "Удосконалення навичок навчання вправ у висах та упорах". Теми III модулю дисципліни розкривають питання: удосконалення навичок проведення загальнорозвиваючих вправ; удосконалення навичок навчання загально розвиваючим вправам різними способами; складання комплексів загальнорозвиваючих вправ; особливості методики проведення загальнорозвиваючих вправ; особливості методики проведення загальнорозвиваючих вправ з використанням предметів; удосконалення навичок проведення стройових вправ; застосування різновидів стройових та порядкових вправ; особливості методики проведення стройових вправ; удосконалення навичок навчання акробатичних та

вільних вправ; основні види акробатичних вправ; особливості методики навчання акробатичних та вільних вправ; удосконалення навичок навчання вправ у висах та упорах; класифікація вправ; особливості та зауваження щодо техніки та методики навчання вправ на приладах.

Зміст IV модулю розкривають теми: "Проведення підготовчої частини уроку гімнастики", "Проведення основної частини уроку гімнастики", "Проведення заключної частини уроку гімнастики", "Оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках гімнастики". Темі IV модулю дисципліни розкривають питання: проведення підготовчої частини уроку гімнастики; визначення завдань: завдання біологічного характеру та навчальні; проведення стройових вправ, різновидів пересувань, ЗРВ без предметів, з предметами та обтяжуваннями, вправ на гімнастичній стінці та лаві; використання різноманітних способів інформування учнів про вправи; виправлення помилок; вимоги до викладача; проведення основної частини уроку гімнастики; визначення загальних завдань; проведення вправ на гімнастичних приладах, опорних стрибків, акробатичних вправ, прикладних вправ, загально розвиваючих вправ підвищеної інтенсивності; проведення аналізу і оцінки дій учнів, спостереження та усунення помилок; дотримання безпеки; проведення заключної частини уроку гімнастики; визначення загальних завдань; проведення заспокійливих вправ, відволікаючих вправ та вправ, що сприяють підвищенню емоційного стану учнів; оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках гімнастики; критерії комплексного оцінювання: техніка показників, нормативні показники, теоретико-методичні знання; визначення рівня знань, рухових умінь і навичок учнів відповідно до вимог навчальної програми; рівні навчальних досягнень та критерії оцінювання навчальних досягнень учнів.

Висновки. Впровадження спецкурсу "Особливості проведення уроків гімнастики" сприяє удосконаленню змісту фахової підготовки майбутніх учителів фізичної культури, яка потребує застосування нових підходів, розробки відповідних навчальних технологій на основі інтеграції теоретичного та практичного компонентів загальнопедагогічної підготовки студентів, розширення міжпредметних взаємозв'язків педагогічних дисциплін.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у розробці навчально-методичного комплексу зі спецкурсу "Особливості проведення уроків гімнастики" для майбутніх учителів фізичної культури.

Використані джерела

1. Самсутіна Н. М. Навчальна програма спецкурсу "Особливості проведення уроків гімнастики" / Н. М. Самсутіна. – Бердянськ, 2010. – 20 с.
2. Теория и методика физического воспитания : учебник [для студентов вузов физического воспитания и спорта] : в 2-х т. / под ред. Т. Ю. Круцевич. – К., 2003. – Т. 1. – 2003. – 424 с.
3. Холодов Ж. К. Теория и методика физического воспитания и спорта : [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / Ж. К. Холодов, В.С. Кузнецов. – М. : Академия, 2004. – 480 с.
4. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б. М. Шиян. – Тернопіль : Богдан, 2002. – Ч. 2– 248 с.

Samsutina N. M.

THE INTRODUCTION OF SPECIAL COURSE AS A PEDAGOGICAL CONDITION OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCES OF FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL CULTURE

In the article the "functional concept of professional competences of future teachers of physical education," the content of the course "Features lessons gymnastics" as a pedagogical conditions of the occupational functional competences of future teachers of physical education.

Key words: *future teachers of physical culture, professional functions, professional functional competences, special course.*

Стаття надійшла до редакції 20.09.2013 р.